

И въ България и въ Византия се е разразила епическа борба между привилегировани и непривилегировани. Българското сръдновѣковно общежитие се е борѣло срещу малцинството привилегировани единствено за осигуряване прехраната си, въ които борби сж вземали непосредствено участие обезземнитѣ парики и малоимотнитѣ себри, подкрепяни напълно отъ богомилското движение.

„Че духовниятъ животъ на българския народъ е билъ доста високо, показва тогавашното социално движение на богомилитѣ, което едва сега става достъпно за насъ. По-рано се е смѣтало, че богомилството е еретическа религиозна секта, както я изобразявало официалното българско духовенство, но съвременниятъ политико-социаленъ погледъ дохожда до заключението, че богомилството е било широко народно социално движение, съ известенъ религиозенъ оттенъкъ, разбира се, както всичко по това време. Тукъ има твърде интересенъ елементъ въ стремежъ за еманципация на закрепостенитѣ народни маси. Богомилството има силно социално-икономическо съдържание, което сравнява това движение съ по-къснитѣ социално-икономически движения на селянитѣ и занаятчиитѣ въ Европа.“¹

Тежкитѣ последици отъ тия съсловни борби сж били налице. При все че въ царь Петрово време властитѣ се наложили надъ закрепостения народъ, начело на последнитѣ застанали богомилитѣ и водѣли упорити борби. Нито царь Петъръ, нито севастократорътъ Георги Сурсувулъ можали да наложатъ на алчнитѣ власти да направятъ каквито и да било отстъпки на обезземнитѣ селяни, нито пъкъ и острата критика на пресвитеръ Козма.

Сжщото положение изживявала и Византия. Новелитѣ на Романа Лакапена (922 г.) и на Василий II (996 г.), съ които тѣ вземали подъ височайше покровителство селянитѣ, не могли да наложатъ на византийскитѣ власти и прониари да спратъ грабежа на земитѣ; напротивъ, всички власти, начело съ църквата, висшето духовенство и манастиритѣ се надпреварвали, стремейки се да турятъ веднажъ кракъ въ нѣкое село и бързо-бързо да завладѣятъ имотитѣ му, чрезъ силата на властѣта си и да закрепостятъ свободнитѣ селяни—земедѣлци.²

Въ границитѣ на византийската империя сж живѣли компактни маси славяни, които сж живѣли нѣколко вѣка въ своитѣ славянски задруги, били вече съ укрепнали задруги и сж се

¹ Лекции на проф. Ив. Кинкелъ 1939/40 г., с. 7.

² Жури. М. Н. Пр. за Мартъ 1879 г., с. 166.